

Симоненко О.,

канд. політ. наук, ст. наук. співроб., НЮБ НБУВ

ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ ГЕНОМНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЛЮДИНИ: КОРИСТЬ ТА НЕБЕЗПЕКА

Опубліковано: Симоненко О. Державна реєстрація геномної інформації людини: користь та небезпека // Громадська думка про правотворення. 2023. №1.

Що таке геномна інформація людини (далі – ГІЛ)? Це відомості про генетичні ознаки людини, тобто фактично це генетичні дані (зразки ДНК). Якщо розглядати з точки зору законодавства про захист персональних даних, то геномна інформація відноситься до чутливих персональних даних, та відповідно, підлягає гарантіям захисту (ст. 7 Закону України «Про захист персональних даних», ст. 6 Конвенції Ради Європи № 108 про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та ст. 9 Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 р. про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних)).

Наразі, вперше в історії України, набуло законодавчого закріплення правових засад обробки геномної інформації людини з метою її державної реєстрації. Мова йде про Закон України № 2391-ІХ «Про державну реєстрацію геномної інформації людини» (далі – Закон), який 5 листопада 2022 р. було опубліковано в газеті «Голос України». Цей Закон був підготовлений Комітетом з питань правоохоронної діяльності разом із спеціалістами МВС, СБУ, МО та експертами-криміналістами. Він набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування (тобто з 6 листопада 2022 р.), та вводиться в дію через три місяці з дня набрання ним чинності (тобто 6 лютого 2023 р.). Водночас у Законі встановлені особливі строки набрання чинності щодо: пункту 3 ч. 1 ст. 5 Закону, що стосується обліку даних осіб, засуджених за умисне вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів, визначених цим Законом, який набирає чинності через один рік з дня введення в дію цього Закону (тобто 6 лютого 2024 р.) та п. 2 ст. 21, що стосується відбору під час воєнного стану біологічного матеріалу військовослужбовців, поліцейських, осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту, членів добровольчих формувань територіальних громад, а також військовополонених, який набирає чинності з дня, наступного за днем опублікування цього Закону (тобто з 6 листопада 2022 р.).

Згідно з документом дія цього Закону поширюється на відносини у сфері відбору та дослідження біологічного матеріалу, обробки геномної інформації людини, ведення Електронного реєстру геномної інформації

людини, що здійснюється з метою державної реєстрації геномної інформації людини в Україні.

На думку авторів Закону, створення єдиного реєстру ДНК-даних прискорить розслідування тяжких злочинів, а також допоможе правоохоронним органам оперативно встановлювати особу правопорушника.

За ст. 4 Закону, державі потрібна така реєстрація для того щоб:

- 1) ідентифікувати особи, які вчинили кримінальне правопорушення;
- 2) розшукати особи, зниклі безвісти;
- 3) ідентифікувати невпізнані трупи людей, їх останки та частини тіла людини;
- 4) ідентифікувати особи, які не здатні через стан здоров'я, вік або інші обставини повідомити інформацію про себе.

Як зазначається в документі, внесення до Електронного реєстру геномної інформації людини (далі – Електронний реєстр) – це головна мета державної реєстрації геномної інформації. У свою чергу держателем Електронного реєстру є Міністерство внутрішніх справ. Відомості, що містяться в Електронному реєстрі, є інформацією з обмеженим доступом та не підлягають оприлюдненню.

Законом також передбачено як добровільну, так і обов'язкову державну реєстрацію геномної інформації.

До обов'язкової державної реєстрації підлягає геномна інформація:

- 1) осіб, яким повідомлено про підозру, щодо яких вирішується питання про застосування примусових заходів медичного характеру або засуджених за вчинення суспільно небезпечних діянь або злочинів проти основ національної безпеки України, життя, здоров'я, волі, честі, гідності, статевої свободи та статевої недоторканості особи, власності, громадської безпеки, у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку;
- 2) установлена з біологічного матеріалу, отриманого під час проведення слідчих (розшукових) дій відповідно до Кримінального процесуального кодексу, та неідентифікована;
- 3) невпізнаних трупів людей, їх останків та частин тіла людини, відомості про виявлення яких внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань або відображено у постанові про початок досудового розслідування, винесеній у порядку, передбаченому ст. 615 Кримінального процесуального кодексу;
- 4) встановлена з раніше відібраних біологічних зразків осіб, зниклих безвісти, або біологічного матеріалу з особистих речей осіб, зниклих безвісти, відомості щодо яких внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань або відображено у постанові про початок досудового розслідування, винесеній у порядку, передбаченому ст. 615 Кримінального процесуального кодексу;
- 5) осіб, які не здатні через стан здоров'я, вік або інші обставини повідомити інформацію про себе.

Окрім того, обов'язково здійснюється відбір біологічного матеріалу та державна реєстрація геномної інформації військовополонених.

Також слід звернути увагу зокрема на ст. 8 Закону, яка передбачає особливий порядок обов'язкового відбору біологічного матеріалу під час воєнного стану у військовослужбовців, поліцейських, осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту, а також членів добровольчих формувань територіальних громад. Утім, не під час воєнного стану відбір буде здійснюється за бажанням особи, тобто лише на підставі заяви особи та за її згодою. Відбір біологічного матеріалу цієї категорії проводиться за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів.

Добровільна державна реєстрація геномної інформації проводиться на підставі письмової заяви особи про відбір у неї біологічного матеріалу, проведення молекулярно-генетичної експертизи та внесення геномної інформації до Електронного реєстру. На неї мають право громадяни України, а також іноземці та особи без громадянства, неповнолітні, недієздатні та обмежено дієздатні особи за наявності письмової згоди їх законних представників. До речі, така послуга Законом передбачена на платній основі. При цьому слід наголосити, що безкоштовно проводиться добровільна реєстрація геномної інформації осіб, зазначених у ч. 6 ст. 6 Закону, а саме: близьких родичів осіб, зниклих безвісті до яких належать біологічні батько, мати, у разі їх відсутності – діти, а у разі відсутності дітей – брати, сестри або інші біологічні родичі по материнській чи батьківській лінії.

Державна реєстрація геномної інформації людини в Україні передбачає декілька етапів:

- відбір та зберігання біологічного матеріалу людини;
- проведення молекулярно-генетичної експертизи (дослідження) біологічного матеріалу;
- внесення відомостей до Електронного реєстру геномної інформації людини.

При цьому строки зберігання геномної інформації в Законі передбачено такі:

1) геномна інформація осіб, яким повідомлено про підозру у вчиненні визначених цим Законом тяжких та особливо тяжких злочинів – до моменту надходження до адміністратора Електронного реєстру копії рішення про закриття кримінального провадження або виправдувального вироку суду, що набрав законної сили, а за відсутності такої інформації – зберігається не більше 5 років з дня реєстрації цієї інформації в Електронному реєстрі;

2) геномна інформація осіб, щодо яких вирішується питання про застосування примусових заходів медичного характеру або засуджених за вчинення визначених цим Законом тяжких та особливо тяжких злочинів – зберігається в Електронному реєстрі впродовж 50 років;

3) геномна інформація невпізнаних трупів людей, їх останків та частин тіла людини, геномна інформація щодо осіб, зниклих безвісти, а також геномна

інформація про осіб, які не здатні через стан здоров'я, вік або інші обставини повідомити інформацію про себе – зберігається в Електронному реєстрі впродовж 50 років;

4) геномна інформація щодо близьких осіб, які добровільно надали біологічні зразки для пошуку осіб, зниклих безвісті – зберігається в Електронному реєстрі до настання моменту розшуку зниклої безвісті особи, але не більше 50 років;

5) добровільно надана геномна інформація громадян України, іноземців та осіб без громадянства, неповнолітніх осіб, які надали геномну інформацію на підставі письмової заяви їх законних представників, осіб, визнаних в установленому законом порядку недієздатними або цивільна дієздатність яких обмежена, які надали геномну інформацію на підставі письмової заяви їх законних представників – зберігається в Електронному реєстрі впродовж строку, вказаного в заяві.

Важливо відмітити, що право на використання геномної інформації мають: керівники прокуратур та органів досудового розслідування; прокурори; слідчі; дізнавачі; уповноважені особи відповідних підрозділів органів державної влади у межах здійснення оперативно-розшукової, контррозвідувальної, розвідувальної діяльності; слідчий суддя, суд; уповноважені особи Національного центрального бюро Інтерполу в Україні відповідно до законодавства України; органи іноземних держав у разі дотримання ними вимог, передбачених в ч. 2 ст. 17 щодо порядку міжнародного співробітництва та надання геномної інформації.

У цьому контексті слід звернути увагу, що Законом визначено, що законодавство України про державну реєстрацію геномної інформації складається з Конституції України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, Кримінального процесуального Кодексу України, Кримінального Кодексу України, Закону України «Про захист персональних даних» та інших законів України (ст. 2 цього Закону).

Чи є прийняття Закону України «Про державну реєстрацію геномної інформації людини» корисним? У відповідях на це питання експертне товариство розділилося. Багато хто звертає увагу на актуальність цього Закону в умовах повномасштабної війни, наприклад, з метою розшуку безвісті зниклих та ідентифікації загиблих. Хоча можливість проведення комплексних генетичних експертиз передбачена національним законодавством, для пошуку безвісти зниклого необхідно досліджувати зразки його близьких родичів (якщо вони є) або особисті речі. А у випадку з обробкою даних родичів потрібно отримувати їх згоду на оброблення їхніх персональних даних, після чого можна буде внести їхні генетичні ознаки до бази даних ДНК для проведення пошуків на спорідненість.

Таким чином, Закон значно полегшить процес ідентифікації зниклих безвісті військових. Нагадаємо, що станом на початок 2014 р. у ЗСУ не було ні

профільних фахівців-пошуковців, ні спеціалізованого підрозділу, які б сприяли ідентифікації зниклих безвісти військових. Тому підрозділи ЗСУ зверталися по допомогу до організацій, які мали у цій галузі досвід, зокрема, Делегації Міжнародного Комітету Червоного Хреста в Україні. Вже наприкінці вересня 2015 р. створили відділ пошукової роботи і паралельно працював проєкт «Евакуація-200», завданням якого були пошук та евакуація тіл військовослужбовців. З 2016 р. МВС почало закуповувати сучасне обладнання, яке дало змогу проводити комплексну генетичну експертизу.

По-друге, ухвалений Закон має сприяти зменшенню злочинності через прискорення розслідування правопорушень. Наприклад, на грудень минулого року зафіксовано 51 504 осіб, яким повідомлено про підозру у вчиненні умисних тяжких чи особливо тяжких злочинів. За новим Законом, ці особи вже мали би бути в Електронному реєстрі геномної інформації людини. Отже, прийняття цього Закону сприятиме як профілактиці злочинності, так і боротьбі зі злочинністю та ефективному виконанню правоохоронними органами їхніх функцій (розшуку безвісти зниклих осіб і ідентифікації невпізнаваних осіб). Як наслідок, вдосконалиться робота правоохоронних органів та полегшиться розслідування найбільш важких кримінальних справ, особливо у випадку, якщо особа вчинила злочин повторно.

У свою чергу в МВС переконані, що цей закон дозволить експертам-криміналістам отримати дієвий інструмент із вдосконалення роботи з ідентифікації осіб, значно підвищить ефективність розкриття злочинів та скоординує зусилля правоохоронних органів у сфері боротьби із злочинністю.

Утім, більшість експертів вказують на ризики та низку недоліків, які не були враховані у фінальній редакції Закону. Насамперед в експертному просторі правозахисників та громадських активістів точаться дискусії про те, чи не спричинить такий Закон порушення прав та приватного життя особи.

З точки зору прав людини, геномна інформація входить до категорії так званих «чутливих» персональних даних, обробка яких забороняється. Вичерпний перелік підстав обробки чутливих категорій персональних даних особи визначено Законом України «Про захист персональних даних». Зокрема, пункти 1 та 7 ч. 2 ст. 7 цього Закону дозволяють таку обробку, якщо вона: здійснюється за умови надання суб'єктом персональних даних однозначної згоди на обробку таких даних (що покриває випадки добровільної реєстрації); стосується вироків суду, виконання завдань оперативно-розшукової чи контррозвідувальної діяльності, боротьби з тероризмом та здійснюється державним органом у межах його повноважень, визначених законом.

Загалом, юристи і правозахисники занепокоєні імовірними порушеннями у сфері приватності особи. Так на думку голови організації «Центр громадянських свобод» О. Матвійчук, мова йде про чутливі персональні дані, обробка яких заборонена. Законом «Про захист персональних даних» встановлений вичерпний перелік підстав для їхньої обробки: «Профілактика і розкриття злочинів передбачає використання такої інформації,

але у документі повинні бути чіткі запобіжники проти зловживання і надмірного втручання у сферу приватності.

Крім цього, тривале зберігання геномної інформації суперечать принципам обробки персональних даних у випадку, якщо суд винесе людині виправдувальний вирок» – зазначає О. Матвійчук.

Ще важливим моментом у цьому контексті є те, що Закон не визначає достатньо чітко того, які біологічні матеріали будуть збиратися, а як зазначають фахівці, посилення на кримінальне процесуальне законодавство щодо порядку їх збору теж не відповідає вимогам правової визначеності, що, у свою чергу, фактично дозволяє збирати доволі великий обсяг чутливих персональних даних.

Наприклад, за даними Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, до об'єктів біологічного походження, які досліджують у лабораторії біологічних досліджень та обліку Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру Міністерства внутрішніх справ України при проведенні молекулярно-генетичної експертизи, належать: кров, сперма, букальний епітелій, слина, піднігтьовий вміст, кістки і зуби, волосся з цибулиною. Тому доцільно було б більш точно визначити, який саме біологічний матеріал може бути відібраний в особи. Наступна проблема може виникнути в тому, що у більшості випадків відбір такого матеріалу повинен проводитися спеціалістом, а з цим можуть виникнути труднощі, також, викликає сумнів технічна можливість забезпечення зберігання біологічного матеріалу, адже деякий біологічний матеріал втрачає свої властивості та не може зберігатися протягом тривалого часу.

Наступним важливим моментом у категорії недоліків, на який звертають свою увагу експерти, є те, що Електронний реєстр Законом визначено як державну власність, держателем якої є Міністерство внутрішніх справ України, а адміністратором – уповноважена Міністерством внутрішніх справ юридична особа, що належить до сфери його управління або перебуває у його підпорядкуванні. Тобто вся система функціонуватиме і регулюватиметься МВС. При цьому в Законі відсутні гарантії повної незалежності роботи зі збирання, зберігання та використання відповідних зразків, а також не прописаний механізм відповідальності за втрату генетичних даних людини. У свою чергу зосередження таких дискреційних повноважень в одному державному органі може призвести до службових зловживань у сфері оброблення та державної реєстрації геномної інформації людини. Окрім цього, порядок оброблення геномної інформації та ведення Баз даних установлюється Кабінетом Міністрів України. Що, у свою чергу, надає надзвичайно широку дискрецію для урядовців щодо встановлення регулювання. І як зазначають фахівці, це не відповідає вимогам ст. 6 Конвенції 108+ Ради Європи та Директиви ЄС 2016/680 щодо обробки персональних даних відповідальними органами з метою запобігання, розслідування, пошуку або обвинувачення у здійсненні кримінальних правопорушень.

Тому насамперед варто було б прописати в Законі гарантії прозорості та незалежної роботи зі збирання, зберігання і використання зразків ДНК.

Утім, у ст. 18 Закону пропонується покласти «контроль за додержанням прав людини і громадянина при державній реєстрації геномної інформації» на Уповноважену Верховної Ради України з прав людини. Проте є очевидним, що в цієї інституції просто немає ані повноважень, ані ресурсів для того, щоб контролювати цей процес. Як зазначає директор Харківського інституту соціальних досліджень Д. Кобзін, «... максимум, що може зробити омбудсмен, якщо візьметься працювати з порушеннями в сфері збору і використання ДНК – надсилати запити або писати звернення. Як варіант може ще бути виступ в комітетах Верховної Ради України. Іншого захисту для українців від зловживань МВС їхніми ДНК-даними у законодавця не знайшлося». Тому у цьому аспекті вкотре постає основна проблема захисту персональних даних в Україні – відсутність окремого, незалежного регуляторного органу у сфері захисту даних, який би міг здійснювати системну перевірку, надавати консультації та накладати санкції за порушення законодавства у сфері захисту персональних даних.

Водночас, слід зауважити, що у Законі все ж встановлено можливість оскаржувати у судовому порядку певні рішення чи дії установ, які задіяні у проведенні державної реєстрації геномної інформації, та їх посадових осіб.

Ще одним небезпечним моментом у цьому Законі є відсутність належних та достатніх гарантій щодо запобігання зловживань інформацією, наприклад, її передачі для використання іншими органами для інших цілей. Адже зберігання так званих «ключів» та біологічних матеріалів, за допомогою яких можна буде розшифрувати дані з цієї бази, лежатиме на низці державних експертних установ, що будуть задіяні у проведенні експертиз. Таким чином, велика кількість розпорядників створює значні ризики витоку інформації, а концентрація збору, зберігання та управління доступом до таких даних у Міністерстві внутрішніх справ створює значні корупційні ризики, на що звернуло увагу у своєму висновку ГНЕУ.

Також бентежать деякі моменти, що не конкретизовані в Законі. Насамперед, це стосується:

– істотних ризиків щодо обробки геномної інформації, які пов'язані перш за все з доволі тривалими строками зберігання такої інформації. З урахуванням законодавства у сфері захисту персональних даних саме володілець (контролер) даних повинен вживати всіх організаційних та технічних заходів для забезпечення безпеки даних, що обробляються. Утім у Законі відсутні чіткі гарантії та запобіжники щодо попередження ризику втрати геномної інформації чи її витоку, а також не закріплений обов'язок володільця (контролера) повідомити особу про такі порушення безпеки персональних даних. Фактично питання запобігання ризику розкриття інформації для інших цілей чи її розголошення, у тому числі шляхом несанкціонованого доступу, у

Законі чітко врегульовано лише щодо обміну геномною інформацією з іншими країнами чи міжнародними організаціями під час кримінального провадження;

– сама процедура і порядок знищення геномної інформації особи Законом не врегульовані. І перевірити факт знищення фізично практично неможливо. Також у Законі не конкретизовані питання можливості вилучення геномної інформації у зв'язку зі смертю особи, яка її надала, що необхідно для того, щоб мінімізувати ризики доступу до персональних даних родичів такої особи. Так само відсутні положення щодо права на відкликання згоди на обробку видалення геномної інформації особою, яка їх надала;

– можливості бази ДНК-даних – значно більші, ніж указано в Законі. З цього приводу директор Харківського інституту соціальних досліджень Д. Кобзін, спираючись на зарубіжний досвід, говорить, що можливості бази ДНК-даних не обмежуються пошуком злочинців і впізнанням рештків. Так, наприклад, зразки можна використовувати, щоб установити (і зберігати) дані про батьківство/материнство (або його відсутність) певних осіб. Або, в іншому випадку, використовувати дані бази для оперативних дій стосовно родичів, що мають схожу ДНК з тією, що була здана військовослужбовцями. Або для того, щоб отримати інформацію про захворювання особи.

При цьому слід зауважити, що скласти повний список цих ризиків на сьогодні неможливо – ця сфера перебуває в періоді активного розвитку.

Неодноразово висловлювалася і думка про те, що створення єдиного реєстру ДНК-даних – черговий крок на шляху побудови системи тотального збору даних. Досвід не тільки Китаю, а й США і Великобританії показує, що робота зі створення баз ДНК завжди має тенденцію до розширення списків людей, що підлягають обліку. За словами директора Харківського інституту соціальних досліджень Д. Кобзіна, починають завжди зі злочинців, які скоїли тяжкі злочини, щоб отримати схвалення в суспільстві, однак невдовзі перелік осіб, у яких забирають зразки, поступово починають розширювати – включають підозрюваних у скоєнні злочинів, потім – будь-яких затриманих або доставлених, потім – осіб, що претендують на певні посади, потім – мігрантів – застерігає експерт.

Утім, як зауважував у коментарі Радіо Свобода один з ініціаторів документа, голова Комітету з питань правоохоронної діяльності Д. Монастирський, це поширена світова практика, і більшість демократичних держав вже запровадила банк ДНК-даних. До того ж ухвалення цього Закону є важливим для виконання вимог міжнародних документів. Наприклад, відповідно до ст. 37 ЗУ «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства» для того, щоб запобігти скоєнню злочинів та забезпечити кримінальне переслідування, потрібно вживати заходів для накопичення та зберігання ідентифікаційних даних та ДНК осіб, яких засудили за скоєння правопорушень.

При цьому слід підкреслити, що Закон України «Про державну реєстрацію геномної інформації людини» також передбачає можливість обміну

геномною інформацією з іншими країнами та міжнародними організаціями під час кримінального провадження.

Зазначимо, що в Україні реєстр геномної інформації людини буде створюватися з огляду на досвід інших країн, оскільки практика функціонування реєстрів із геномною інформацією досить поширена у багатьох розвинутих країнах світу.

На сьогодні ДНК-бази вже створено у США, Польщі, Німеччині, Великій Британії та інших розвинутих країнах. Яскравим прикладом вільних баз даних з інформацією про нуклеотидні послідовності є Gen Bank, DDBJ (DNA Data Bank of Japan) та ENA (European Nucleotide Archive).

За інформацією ЗМІ комплексна база даних Gen Bank містить загальнодоступні послідовності нуклеотидів для 420 тис. офіційно описаних видів. Цей ресурс спочатку називався Los Alamos Sequence Database і був концептуалізований у 1979 р. В. Гоудом, фізиком-ядерником і піонером у галузі біоінформатики в Лос-Аламоській національній лабораторії (LANL). Починаючи з 1981 р. база даних підтримується Національним центром біотехнологічної інформації США (NCBI), що входить до складу національних інститутів здоров'я та доступний на безоплатній основі дослідникам усього світу. До слова, Gen Bank отримує та поєднує дані багатьох лабораторій для більш ніж 100 тис. різних організмів, а також щоденно обмінюється даними з Європейським архівом нуклеотидів (ENA) та Банком даних ДНК Японії (DDBJ).

Досвід активного використання ДНК-даних у Сполучених Штатах Америки бере свій початок з 1994 р., коли почала працювати програма зі створення лабораторій комбінованої системи ДНК-індексу – CODIS. Ця система має три рівні: місцеві системи, системи штатів та національна система індексів. Також існують 3 індекси для зберігання профілів ДНК: індекс злочинців, арештованих та профілів, зібраних з місця злочину. Кожен штат має низку правил, що регулюють, які саме профілі можуть входити до бази даних штату. За інформацією в ЗМІ, станом на кінець 2021 р. CODIS містив понад 14 млн профілів злочинців та 4,5 млн профілів заарештованих.

При цьому, найбільшою базою геномної інформації у світі наразі володіє Велика Британія, у якій станом на кінець 2022 р. містилося близько 10 % даних ДНК від всього населення Сполученого Королівства. Цей реєстр має розгалужену систему і декілька рівнів перевірки для вирішення питання подальшого збереження даних у системі задля досягнення компромісу із суспільством, оскільки при функціонуванні такого реєстру необхідно забезпечувати баланс між правами особи та боротьбою зі злочинністю (URL: https://protocol.ua/ua/v_ukraini_zapochatkovano_bazu_genomnoi_informatsii_lyudini_shcho_vidomo).

Зауважимо, що на відміну від зарубіжних країн, особливістю українського реєстру є те, що до реєстру вноситимуть не лише геномну інформацію з місць злочинів та осіб, що вчинили кримінальні правопорушення,

а й зниклих безвісти осіб та невпізнаних трупів людей, вноситимуть, як зазначалося вище, дані військовослужбовців, поліцейських та ін.

Таким чином, Україна може стати власницею найбільш повного реєстру геномної інформації у Європі.

Отже, з одного боку, таке нововведення можна оцінювати позитивно, адже це стане незамінним інструментом для криміналістики та в інших життєво важливих сферах. З іншого боку, залишаються ризики і загрози витоку інформації, які варто попередити та вжити відповідних заходів, запроваджуючи на практиці належні гарантії захисту від надмірного втручання в права особи. Адже це, у свою чергу, може створити численні проблеми у процесі його реалізації та постійні оскарження здійснення такої реєстрації (*Стаття підготовлена з використанням інформації таких джерел: Верховна Рада України* (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2391-IX?fbclid=IwAR1CbgZpCUhMK1XP44yYgIN5GKM77E3EJj1cdV7ab4kbWelvsjKtBsGT3c#n40>); *УГСПЛ* (<https://helsinki.org.ua/articles/henomna-informatsiia-liudyny-dnk-oblik-v-umovakh-voiennoho-stanu-ta-ryzyky-pid-chas-obrobky/>); *Лабораторія законодавчих ініціатив* (<https://parlament.org.ua/2022/07/18/navishho-vlada-hoche-zbirati-genomnu-informatsiyu/>); *Mind* (<https://mind.ua/openmind/20244667-dnk-zlochivnavishcho-ukrayini-reestr-genomnoyi-informaciyi-lyudini>); *ЛІГА ЗАКОН* (https://jurliga.ligazakon.net/news/215195_zakon-pro-derzhavnu-restratsyu-genomno-nformats-lyudini-oftsyno-opublkovano); *Вища школа адвокатури НААУ* (<https://www.hsa.org.ua/blog/nabuv-chynnosti-zakon-pro-derzhavnu-reyestratsiyu-genomnoyi-informatsiyi-lyudyny-2391-ih/>); *Лабораторія цифрової безпеки* (<https://dslua.org/publications/shcho-ne-tak-z-obrobkoiu-henomnoi-informatsii-v-zakonoproekti-4265/>); *Слуга народу* (<https://sluga-narodu.com/v-iacheslav-medianyuk-v-ukraini-stvoriat-elektronnyu-reiestr-henomnoi-informatsii-liudyny/>); *OBOZREVATEL* (<https://news.obozrevatel.com/ukr/society/zastupnik-ministra-vnutrishnih-sprav-ukraini-igor-bondarenko.htm>); *Протокол* (https://protocol.ua/ua/v_ukraini_zapochatkovano_bazu_genomnoi_informatsii_lyudini_shcho_vidomo/); *Українська правда* (<https://www.pravda.com.ua/columns/2020/11/8/7272779/>); *Радіо Свобода* (<https://www.radiosvoboda.org/a/yaka-koryst-i-nebezpeka-u-reyestri-dnk/31239726.html>); (<http://grinchenko-inform.kubg.edu.ua/bazy-dnk-vsemogutni-i-vseznayuchi/#.Y5Dz23ZBxPY>); (<https://www.armyfm.com.ua/ua/yurist-pro-funkcionuvannya-reyestru-dnk-u-vijskovij-sferi/>); (<http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/20095/%D0%9A%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9E.%20%D0%9C.%20%D0%94%D0%BE%20%D0%BF%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D1%83%20%D1%80%D0%B5%D1%94%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8E%20%D0%B3%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%BD%D0%BE%D1%97>

***%20%D1%96%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86
%D1%96%D1%97%20%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8
....pdf?sequence=1&isAllowed=y)).***